

Círky a náboženské společnosti

seminární práce do předmětu

Ekonomika veřejného sektoru

Vypracoval: Oldřich Janča
UČO: 254823
Dne: 1. 1. 2010

Obsah

1. Poslání, cíle a užitky odvětví, zařazení ve veřejném sektoru podle kritéria potřeb.....	3
1.1. Poslání, cíle a užitky odvětví.....	3
1.2. Zařazení v veřejném sektoru podle kritéria potřeb.....	3
2. Institucionální struktura odvětví, organizace a řízení, historické aspekty.....	5
2.1. Institucionální struktura.....	5
2.2. Organizace a řízení.....	5
2.3. Historické aspekty.....	5
3. Uplatnění veřejné volby a kontroly.....	6
3.1. Veřejná volba.....	7
3.2. Veřejná kontrola.....	7
4. Analýza finančních zdrojů.....	8
4.1. Úlevy na daních a poplatcích.....	8
4.2. Státní dotace a příspěvky.....	8
5. Uplatnění faktorů efektivnosti.....	12
6. Aktuální problémy.....	13
6.1. Majetkové narovnání.....	13
6.2. Rovnost v přístupu k náboženstvím.....	14
7. Komparace se zahraničím.....	15
8. Přehled hlavní legislativy.....	17
9. Literatura a zdroje.....	19
10. Přílohy.....	20

1. Poslání, cíle a užitky odvětví, zařazení odvětví ve veřejném sektoru podle kritéria potřeb

1.1. Poslání, cíle a užitky odvětví

Hned zde ze začátku narážíme na problém, neboť poslání, cíle ani užitky církví a náboženských společností nejde určit obecně, pro celé odvětví. Pokud chceme být přesní. Poslání a cíle mohou být u každého náboženství jiné, i když vnější projevy a také užitky z organizace mohou být podobné.

Toto se dotýká i faktu, že vlastně nejsme schopni ani říct, co to je náboženství, natož, abychom přesně identifikovali výše uvedené aspekty. Tedy religionisté přijímají náboženství jako nedefinovatelné, přestože v minulosti bylo o jeho definování mnoho snah, protože žádná definice nedokáže postihnout vše, co běžně jako náboženství chápeme, a naopak vyloučit to, co tak nechápeme. Ať už se podíváme na číkoliv definici (např. Émile Durkheim¹, Clifford Geertz², Mircea Eliade³, Jacques Waardenburg⁴ atd.), vždy objevíme více, či méně závažné nedostatky.

Vše je také podmíněno obrovským vlivem křesťanství na vývoj naší civilizace a kultury, přičemž je v podstatě nemožné vyhnout se jisté míře etnocentrismu při pohledu na jiné kultury, a tedy i náboženství. Kvůli tomu lze možná pro výše uvedené aspekty uvést velmi vágní shrnutí „duchovní rozvoj jedince a společnosti“, což sice nic neříká, ale jinak lze jen těžko odpovědět.

1.2. Zařazení odvětví ve veřejném sektoru podle kritéria potřeb

Podle tzv. kompetenčního zákona⁵ je ústředním orgánem pro věci církví a náboženských společností Ministerstvo kultury ČR. Proto je také právě ministerstvo kultury odpovědné za

---

¹ Émile Durkheim, *Elementární formy náboženského života: Systém totemismu v Austrálii*, Praha: Oikúmené 2002.

² Clifford Geertz, „Náboženství jako kulturní systém“, in: Clifford Geertz, *Interpretace kultur: vybrané eseje*, Praha: Sociologické nakladatelství 2000.

³ Mircea Eliade, *Posvátné a profánní*, Praha: Oikúmené 2006.

⁴ Jacques Waardenburg, *Bohové zblízka: Systematický úvod do religionistiky*, Brno: Masarykova Univerzita – Georgetown 1997.

⁵ Zákon č. 2/1969 Sb. o zřízení ministerstev a jiných orgánů státní správy.

přípravu a návrhy právních norem pro úpravu jednání, práv a povinností církví a náboženských společností, stejně jako za vztah státu k těmto organizacím.

Pokud přijmeme kompetenční zákon jako směrodatný, tak je náboženství, a tedy i církve a náboženské společnosti součástí kultury. Tedy součástí II. bloku - Odvětví rozvoje člověka. Ale církve a náboženské společnosti také mohou zakládat specializované právnické osoby, které svou působností spadají do VI. bloku - Existenčních jistot. Samozřejmě zůstává otázka, jestli by církve a náboženské společnosti měly být řazeny do veřejného sektoru a neměly by být čistě součástí občanské společnosti.

2. Institucionální struktura odvětví, organizace a řízení, historické aspekty

2.1. Institucionální struktura

Institucionální struktura v oblasti církví a náboženských společností je jednostupňová. Přestože je zde v mnohých případech přímá vazba na stát (po finanční stránce), tak žádná státní instituce není pro církve a náboženské společnosti nadřízeným orgánem. Tyto sice mají jisté povinnosti (např. odevzdávat výroční zprávy) vůči ministerstvu kultury či finančnímu úřadu, ale ty jsou zhruba stejné jako u jiných nestátních právnických osob, jako jsou třeba občanská sdružení.

Církve a náboženské společnosti mohou také zakládat evidované právnické osoby⁶, nebo se mohou za společným cílem sdružovat do svazů církví a náboženských společností⁷ (s vlastní právní subjektivitou), které ovšem nepředstavují nadřízenou složku. Lze učinit třeba přirovnání k obcím. V základu máme obec, ty mohou zakládat a rušit podřízené právnické osoby a také se mohou sdružovat do dobrovolných svazků obcí.

2.2. Organizace a řízení

Organizační struktura a způsob řízení je ze zákona⁸ povinnou součástí základního dokumentu, který je církev a náboženská společnost povinna předložit již při své žádosti o registraci Ministerstvu kultury ČR. Z § 10 odstavce 3), kde jsou povinné náležitosti tohoto základního dokumentu vyjmenovány, také vyplývá, že organizační strukturu, statutární orgán, způsob jeho ustanovení, jednání i odvolání, délku funkčního období jeho členů, případné další orgány, které mají právo jménem církve a náboženské společnosti jednat, i způsoby změny tohoto základního dokumentu, si může každá církev a náboženská společnost stanovit sama. Není tedy možné udělat obecný popis, lze udělat pouze popis každé konkrétní registrované církve a náboženské společnosti.

---

⁶ Zákon č. 3/2002 Sb. svobodě náboženského vyznání a o postavení církví a náboženských společností, především § 15a, 16 a 16a.

⁷ Tamtéž, především § 8 a 12.

⁸ Tamtéž, § 10 odstavec 3.

2.3. Historické aspekty

Historicky u nás máme doložen vztah státu a náboženství až od christianizace našeho území. Jedná se tedy v zásadě výlučně o vztah ke křesťanství a při jeho postupném dělení na samostatné proudy především s římskokatolickou církví, vedenou biskupem římským, nebo-li papežem.

Ve zkratce by se dal celý středověk označit za období boje o to, jestli je církev nadřazena státu, nebo je to naopak. Jako příklady můžeme uvést třeba spory o to, kdo měl právo jmenovat biskupy, nebo že králové i císaři bývali korunováni církevní autoritou (v případě českého krále biskup pražský a olomoucký, v případě císaře sám papež), či skutečná válka mezi Jindřichem IV. a Řehořem VII., ve které opravdu umírali lidé.

Konec středověku a začátek novověku se zase nesl v duchu rozbíjení římského monopolu na výklad slova Božího (počínaje husity a Lutherem, Kalvínem a Zwinglim konče) a postupným zvětšováním míry sekularizace, tedy oddělení náboženství (církev) od státu, které v některých zemích vyvrcholilo až ve dvacátém století jejich úplným oddělením, přičemž někde zůstaly církve státní nebo alespoň privilegované.

V našich zemích byl v případě sekularizace nejvýznamnější vliv Josefa II., který vliv církve ve státě značně omezil. Nezanedbatelné je také založení Církve československé husitské za první republiky, o kterou se chtěl i Masaryk opřít jako o národní církev a protipól stále trvajícím vlivu Říma. Z mezinárodního hlediska je neopomenutelný vliv Velké francouzské buržoazní revoluce, která měla za následek znárodnění církevního majetku a ustavení duchovních za státní zaměstnance a vytvoření Deklarace práv člověka a občana, kde bylo náboženství poprvé označeno za pouhý názor, a proto bylo jeho vyznávání zcela svobodné. S tímto přístupem se zřejmě ztotožnila i vláda u nás po roce 1948, kdy došlo ke znárodnění všech církví.

V současnosti se u nás uplatňuje tzv. princip náboženské svobody a rovnosti, což by mělo znamenat, že všechna náboženství i jejich organizace by měly mít stejné podmínky pro své působení, pokud nějakým způsobem nepředstavují ohrožení pro stát, demokracii a podobně⁹.

---

⁹ Zákon č. 3/2002 Sb., § 5.

3. Uplatnění veřejné volby a kontroly

3.1. Veřejná volba

Jelikož jsou církve a náboženské společnosti nestátními organizacemi, tak si mohou pro svou činnost míru i způsob veřejné volby uplatňovat, jak chtějí, v souladu s jejich základním dokumentem.

Z vnějšku je veřejná volba může ovlivnit prostřednictvím změny zákonů, které se jich dotýkají, přičemž ale nesmí překročit práva daná církvím a náboženským společnostem Listinou základních práv a svobod¹⁰, pokud i ta není změněna. Přidělování finančních prostředků z veřejných rozpočtů na základě tzv. zvláštních práv¹¹ se děje automaticky při splnění zákonných podmínek pro jejich udělení¹², jde tedy maximálně o uplatnění práv vyplývajících z již proběhlé veřejné volby.

3.2. Veřejná kontrola

V zásadě se u církví a náboženských společností uplatňuje asi stejná kontrola, jako u jakékoliv jiné nestátní právnické osoby. Církve a náboženské společnosti jsou předmětem kontroly především při své registraci, kde Ministerstvo kultury ČR v souladu se zákonem¹³ přezkoumává pouze, zda jsou splněny všechny stanovené náležitosti a zda osoba podávající návrh na registraci splňuje stanovené podmínky. Obdobnému řízení je podrobena i osoba žádající o povolení k výkonu zvláštních práv.¹⁴

Církve a náboženské společnosti mají také povinnost každoročně ministerstvu odevzdat výroční zprávu o své činnosti, případně ještě navíc výroční zprávu o výkonu zvláštních práv¹⁵.

---

¹⁰ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., především článek 16, ale obecně se náboženství dotýká i článek 2, 3 a 15.

¹¹ Zákon č. 3/2002 Sb., § 7.

¹² Tamtéž, § 11.

¹³ Tamtéž, § 14.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ Tamtéž, § 7 odstavec 3.

Círky a náboženské společnosti zveřejňují i účetní závěrky a podávají daňová přiznání. Stejně jako u jiných právnických osob je možné provádět kontrolu hospodaření ze strany finančního úřadu, případně při podezření i Nejvyšším kontrolním úřadem.

Pochopitelně církve a náboženské společnosti podléhají i vnitřní kontrole v souladu se svými předpisy, pokud něco takového obsahují. Může jít o kontroly nejrůznějšího typu - od účetních auditů, přes efektivitu administrativy až po kontrolu řádného provádění obřadů. V tomto případě se ovšem nejedná o kontrolu veřejnou, i když mohou být výsledky takovýchto kontrol veřejně k dispozici.

4. Analýza finančních zdrojů

Círky a náboženské společnosti mohou stejně jako jiné právnické osoby disponovat celou řadou příjmů. Jsou to především: příspěvky fyzických a právnických osob, dary a dědictví, příjmy z podnikání a jiné výdělečné činnosti, z prodeje nemovitého, movitého a nehmotného majetku, úroky z vkladů, půjčky a úvěry a státní dotace a příspěvky. Stejně jako ostatní nestátní neziskové organizace mají nárok na jisté úlevy z daní a poplatků.

4.1. Úlevy na daních a poplatcích

Podle zákona o daních z příjmů¹⁶ mají i církve a náboženské společnosti možnost odečtu přijatých darů od fyzických i právnických osob do určité výše ze základu daně. Především se ale na ně vztahují obdobné daňové úlevy jako na občanská sdružení. Jedná se o částečné osvobození od daní spotřebních a správních poplatků a osvobození od daně z nemovitostí a darovací a dědické daně.

4.2. Státní dotace a příspěvky

Tak jako i jiné osoby mohou požádat o granty na svoji činnost, tak i církve a náboženské společnosti mají tuto možnost. Navíc mají zvláštní možnost požádat o granty na své kulturní a náboženské aktivity z programů spravovaných odborem církví Ministerstva kultury ČR - například pro rok 2009 byl vypsán konkurz na rozdělení grantů na podporu významných kulturních aktivit.

Jinak mohou žádat o podporu na opravu a údržbu kulturních památek, které mají ve svém vlastnictví, na aktivity charitativní, sociální a na zdravotní péči, kde všude mají stejné možnosti jako kdokoliv jiný. Pokud provozují školská zařízení, mají možnost být spolufinancovány i v této oblasti.

Nejvýznamnější a nejdiskutovanější zdroj veřejných příjmů představuje příspěvek na financování¹⁷ podle zákona 218/1949 Sb. Zde se jedná zejména o úhradu osobních požitků duchovních (základní plat, hodnostní příplatek a odměna za vyšší výkon), dále náhrada

---

¹⁶ Zákon č. 586/1992 Sb., § 15 odst. 1 a § 20 odst. 8.

¹⁷ Na základě zákona 3/2002 Sb., § 7 odstavec 1 písmeno c).

cestovních a stěhovacích výloh, sociálních dávek a věcných nákladů spojených s výkonem a administrativou církví a náboženských společností, kterým byla přiznána zvláštní práva¹⁸ a požádaly o jejich uhrazení.

Pro úhradu osobních požitků duchovních se v souladu s § 3 odstavcem 2 tohoto zákona vydává nařízení vlády¹⁹, které přesně stanovuje výši těchto požitků, podmínky pro zvyšování apod. Z něho vyplývá, že v rámci základního platu existuje šest platových tříd, do kterých se duchovní zařazují na základě činností, jež vykonávají, přičemž tyto jsou stanoveny pro každou církev a náboženskou společnost zvlášť, tudíž množství činností a jejich zařazení je téměř přímo úměrné velikosti organizace. Kromě toho se ještě duchovní řadí do dvanácti platových stupňů podle let odsloužené praxe. Možný rozptyl je tedy od 9 340,- Kč v prvním stupni první třídy po 22 900,- Kč ve dvanáctém stupni šesté třídy.

Hodnostní příplatky se pohybují od nejmenšího 700,- Kč ve druhé platové třídě po nejvyšší 10 000,- Kč v šesté platové třídě a církve a náboženské společnosti je přidělují svým duchovním podle vlastního uvážení.

Odměna za vyšší výkon se může pohybovat maximálně do 50% základního platu a je udělována za splnění mimořádného nebo významného úkolu. Jeho poskytnutí opět záleží na libovůli církve a náboženské společnosti.

Co se týče věcných nákladů, tedy nákladů spojených s výkonem náboženských úkonů a administrativou, jsou stejně jako mimořádné věcné náklady, které se poskytují v odůvodněných případech jako zvláštní pomoc, v porovnání s výdaji na osobní požitky duchovních minimální, zdaleka nepředstavují ani 10% celkových takto poskytnutých prostředků.

V současnosti z jednatřiceti registrovaných církví a náboženských společností je podle tohoto zákona financováno sedmnáct z nich. Jsou to:

- Apoštolská církev
- Bratrská jednota baptistů
- Církev adventistů sedmého dne
- Církev bratrská

---

¹⁸ Tamtéž, § 11.

¹⁹ Nařízení vlády č. 566/2006 Sb.

- Církev československá husitská
- Církev řeckokatolická
- Církev římskokatolická
- Českobratrská církev evangelická
- Evangelická církev augsburského vyznání v České republice
- Evangelická církev metodistická
- Federace židovských obcí v České republice
- Jednota bratrská
- Luterská evangelická církev a.v. v České republice
- Náboženská společnost českých unitářů
- Pravoslavná církev v českých zemích
- Slezská církev evangelická augsburského vyznání
- Starokatolická církev v ČR

Ve státním rozpočtu ČR se v současnosti tyto výdaje rozdělují podle tří ukazatelů:

1. platy duchovních včetně pojistného
2. provozní náklady CNS
3. opravy církevního majetku

Konkrétní výše finančních prostředků vynakládaných na tyto položky i jejich rozdělení jednotlivých církvím a náboženským společnostem je k nalezení v tabulce v přílohách, v další tabulce je pak uveden vývoj počtu duchovních.

5. Uplatnění faktorů efektivnosti

Uplatnění faktorů efektivnosti je u církví a náboženských organizací problematická záležitost. Na jednu stranu se jedná o dobrovolná sdružení občanů, u kterých je předpoklad pro snahu o dosažení maximální efektivity, neboť je to v zájmu oněch občanů, dělají to sami pro sebe. Na druhou stranu nesmíme zapomínat na obecnou poučku a velkou pravdu, že veřejný sektor tenduje k neefektivnosti. Jak víme z předchozí kapitoly, máme zde sedmnáct církví a náboženských společností, které hospodaří z významné části s veřejnými prostředky.

Efektivnost vynakládání finančních prostředků je ale pouze jedna část, a to v zásadě ta ještě nejméně problematická, alespoň v té rovině, že kontrolou hospodaření můžeme zamezit jejich zjevně nehospodárnému vynakládání - třeba nákup majetku za ceny větší než nabízí konkurence prodejce, vyplácení platů těm, kteří neplní své pracovní povinnosti apod.

Pak je tu ovšem ta ve veřejném sektoru všudypřítomná otázka měření užitku. Tedy jestli se za dané vynaložené prostředky dosáhlo požadovaného užitku, jestli výstupy odpovídají nákladům. Je to věc, která nejde objektivním způsobem určit, či změřit. A v případě církví a náboženských společností to platí obzvlášť, protože jejich výstupy mají velmi subjektivní charakter.

Jedinou měřitelnou věcí je to, jestli své služby nabízejí v dostatečném množství, což ale opět nevyovídá o jejich efektivnosti. Můžeme například určit, jestli je provozováno dost hospiců, organizováno dost charitativních akcí, jestli má Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü své zastoupení všude tam, kde je žádáno atd.

Prostor pro uplatnění nástrojů kvality je zde tedy poměrně malý, i když by se jistě dalo využít nějakých nástrojů kvality jako ve veřejné správě, například pro další snížení administrativních nákladů, či organizování činností, podle toho jak moc jsou žádané.

6. Aktuální problémy

Vztahu státu i jednotlivců k náboženství je aktuální v každé době, nejen dnes. Kromě toho, že přibývají stále nové otázky a problémy k vyřešení, spojené třeba s globalizací, zůstávají na stole i otázky stále stejné a staré, po mnoho století nevyřešené problémy a křivdy. Třeba jedním z těch „věčných“ problémů je vyřešení majetkových nároků a financování starých a zavedených církví, z těch novějších, způsobených například pronikáním cizích kultur, je otázka náboženského fundamentalismu nebo rovného přístupu k náboženstvím.

6.1. Majetkové narovnání

V současné době mezi jedno z velmi diskutovaných témat, obzvláště z témat vztahujícím se k náboženství, patří majetkové narovnání s církvemi, které by mělo na základě dohody státu a církví vyřešit dlouholeté majetkové spory a problematiku financování, vyplývající ze zvláštních práv a zákona č. 218/1949 Sb. Je to jeden z problémů, který se dotýká i přímo běžných lidí, zcela konkrétně třeba obyvatel a návštěvníků Prahy, kteří chtějí navštívit Svatovítskou katedrálu a jednou musí platit pouze Správě Hradu, podruhé i Arcibiskupství pražskému, potřetí nemusí platit vůbec...

V roce 2007 byly vytvořeny komise na obou stranách (státní i církevní) a po dlouhých jednáních byl vypracován návrh zákona, který měl kombinací navrácení části movitého i nemovitého dříve zabaveného majetku a vyplácení finančních kompenzací za majetek, který vrácen nebude, snad vyřešit celou otázku o hospodářské samostatnosti církví a náboženských společností jednou pro vždy.

Přestože byl na začátku roku 2008 návrh jednomyslně schválen vládou, parlament jednání o návrhu tohoto zákona odročil a vytvořil komisi, která ho měla přezkoumat. Parlamentní komise v dubnu 2009 ovšem vydala závěrečné prohlášení, kde doporučuje návrh zákona nepřijmout a zahájit s církvemi nové jednání, a to i přesto, že žádný z konkrétních podkladů tohoto zákona nezpochybnila ani neodmítla.

Otázka tak dodnes zůstává otevřená.

6.2. Rovnost v přístupu k náboženstvím

Ať už je v Listině napsáno a deklarováno cokoliv, neznamená to nutně, že je to pravda, platí to a všichni se tím řídí. Ostatně to někdy ani nemožné. Jak je uvedeno již v první kapitole, při pohledu na jiná náboženství se nelze vyhnout jisté míře etnocentrismu. Je pro nás zkrátka nesmírně těžké pochopit a přijmout něco, co vychází ze zcela jiných kulturních základů, než jsou naše. U náboženství je tento problém zcela evidentní, už třeba jen samotným naším označením něčeho za náboženství. V mnoha jazycích třeba vůbec neexistuje ekvivalent tohoto slova, natož aby lidé, kteří nimi mluví, vůbec chápali jeho význam a smysl. V některých kulturách jsou náboženské projevy napevno spjaty s každodenním životem lidí a prostupují vším, co dělají, nelze je oddělit. Jak tedy lze něčemu takovému přistupovat rovně a spravedlivě?

Ve školách třeba téměř naprosto chybí, nebo je prováděno špatně, poučení žáků o jiných kulturách a náboženstvích, jejich pohled na ně je tedy nutně velmi zkreslen. Je totiž založen povětšinou jen na pasivně přijímaných informacích z masových médií, která neinformují objektivně už jen tím, že si vybírají pouze zajímavé věci, na které upozorní. V současnosti jsou z podobných důvodů třeba velmi nekriticky přijímána náboženství z východní Asie jako různé formy buddhismu či hinduistických tradic. Naopak panuje všeobecně velmi negativní povědomí o islámu, protože většina informací, které se k nám o něm dostanou, se týkají nejruznějších forem porušování lidských práv apod. Proto třeba několikrát nebyla povolena výstavba mešity v českých městech, což je svým způsobem naprosto v rozporu s Listinou.

7. Komparace se zahraničím

Jen v Evropské unii existuje několik modelů přístupu státu k církvím a náboženským společnostem a zároveň několik modelů jejich financování.

Jeden z těchto modelů je i ten, který by se měl uplatňovat u nás, tedy zásada rovnosti přístupu k církvím a náboženským společnostem. Všechny mají stejná práva i povinnosti. Nakolik to reálně funguje nebo ne, nechme stranou, podstatou je princip modelu. Obdobně to mají zařízeno např. v Německu, Francii, Nizozemí, Rakousku, Irsku či Belgii.

Dalším modelem a možností je privilegovaná církev. Tedy jedna církví a náboženských společností má větší práva než jiné, přičemž tomu tak je především na základě historického vývoje. Nutno říci, že přes Listinou deklarovaný rovný přístup, by se u nás církve a náboženské společnosti, kterým byla přiznána zvláštní práva, daly považovat za privilegované. Faktem ovšem je, že po určité době by nárok na přiznání těchto práv měla mít možnost dosáhnout každá. V Evropě tento model uplatňuje Španělsko, Portugalsko, Itálie a Švédsko.

Třetím modelem je model státní církve. Tedy model, kde má jedna vybraná církev zcela výlučné postavení v porovnání s jinými. Může to být například tím, že hlava státu je zároveň i hlavou církve, jak tomu je ve Velké Británii. Státní církve mají ovšem také v Řecku, Finsku, nebo Dánsku.

Co se modelů financování týče, rozlišujeme v Evropě čtyři základní.

Prvním je model hospodářské samostatnosti. Zjednodušeně řečeno „uživ se, jak umíš“. Jde o situaci, kdy stát nemá vůči žádným církvím a náboženským společnostem žádné finanční závazky a ty si musí obstarávat prostředky na svůj provoz jiným způsobem. Uplatňují ho třeba ve Francii, Velké Británii, Irsku a Portugalsku. Tohoto stavu by mělo být dosaženo i u nás, pokud by došlo k majetkovému narovnání.

Druhý model je model církevní daně. Zde mají církve a náboženské společnosti ze zákona stanovené právo dle svého uvážení vybírat církevní daň. Tato daň se ovšem nevztahuje na

každého, ale pouze na registrované členy daných církví a náboženských společností. Tento model pochopitelně vyžaduje zvýšenou byrokracii spojenou s registrací a evidencí členů. Takto to funguje v Německu, Rakousku, Dánsku, a v případě Finska a Švédska pouze pro vybrané církve.

Třetí model představuje tzv. daňovou asignaci. Jedná se model podobný církevní dani, ovšem jde o to, že se k ní lidé přihlašují dobrovolně (nezáleží tedy na církvi jako v případě daně). Může se k ní tedy přihlásit i člověk, který služeb církve nevyužívá, nebo se k ní dokonce vůbec nehlásí a naopak. V tomto případě není nutná složitá evidence a registrace jako v předchozím případě. Daňová asignace je založena smlouvou státu a církve. Využívá jí Itálie a Španělsko, ale pouze k Římskokatolické církvi.

Poslední model je modelem úplné státní subvence, kdy stát hradí činnost církví a náboženských společností. Částečně to tak funguje u nás v případě přiznání zvláštních práv, dále v Belgii a v případě Řecka pouze pro Pravoslavnou církve.

8. Přehled hlavní legislativy

Listina základních práv a svobod, ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

- Vztahem k náboženství se zabývají články 2, 3, 15, 16. Deklaruje především náboženskou svobodu a rovnost a ustavuje základní podmínky pro fungování církví a náboženských společností.

Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech).

- Navazuje na článek 16 Listiny, uvádí konkrétní podmínky pro registraci a fungování církví a náboženských společností, podmínky pro udělení zvláštních práv, zakládání a podmínky pro zakládání evidovaných právnických osob a svazů církví a náboženských společností a fungování jejich rejstříků.

Zákon č. 218/1949 Sb., o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností státem.

- Rozvíjí § 7 odstavec 1 písmeno c) zákona 3/2002 Sb. Upravuje a konkretizuje financování církví a náboženských společností ze státního rozpočtu podle zvláštních práv, uvádí, na jaké financování mají nárok. Byl mnohokrát změněn (1950, 1990, 2x 1992, 2002 a 2005).

Nařízení vlády č. 566/2006 Sb., o úhradě osobních požitků duchovních církví a náboženských společností.

- Na základě § 3 zákona 3/2002 Sb. konkretizuje výši a vývoj platu duchovních, stanovuje platové třídy a stupně, zařazuje konkrétní výkony do tříd.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

- Zde se nachází normy pro zřizování církevních škol i výuku náboženství.

Toto je velmi stručný výpis těch nejdůležitějších zákonů, které upravují fungování církví a náboženských společností. Faktem ovšem je, že tyto organizace především prostřednictvím svých evidovaných právnických osob zasahují téměř do všech oblastí lidské činnosti, a tak se jich týká velká část veškerých právních norem od daňových a účetních zákonů přes obchodní a občanský zákoník až po zákoník trestní.

9. Literatura a zdroje

Durkheim, Émile, *Elementární formy náboženského života: Systém totemismu v Austrálii*, Praha: Oikúmené 2002.

Eliade, Mircea, *Posvátné a profánní*, Oikúmené 2006.

Geertz, Clifford, *Interpretace kultur: vybrané eseje*, Praha: Sociologické nakladatelství 2000.

„Ministerstvo kultury ČR“, <<http://www.mkcr.cz/cirkve-a-nabozenske-spolecnosti/default.htm>>, [1. 1. 2010].

„Portál veřejné zprávy“, <http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_strana>, [1. 1. 2010].

Waardenburg, Jacques, *Bohové zblízka: Systematický úvod do religionistiky*, Brno: Masarykova Univerzita – Georgetown 1997.

„Wikipedia“, <http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_strana>, [1. 1. 2010].

Zákony uvedené v přehledu hlavní legislativy.

10. Přílohy

Přehled počtu duchovních a finančních prostředků v roce 2008

v tis. Kč

Název	Počet duchovních (přepočtený)	Platy duchovních včetně pojistného	Provozní náklady CNS	Prostředky na opravy církevního majetku	CELKEM
Církev římskokatolická celkem	2 975,21	802 443	57 003	16 484	875 930
Českobratrská církev evangelická	241,42	71 002	3 899	1 100	76 001
Církev československá husitská	395,65	109 687	6 655	1 872	118 214
Slezská církev evangelická augsburského vyznání	94,50	24 454	1 459	484	26 397
Pravoslavná církev v českých zemích	170,80	43 547	2 635	746	46 928
Apoštolská církev	174,96	42 912	2 650	751	46 313
Církev bratrská	106,33	30 510	1 527	437	32 474
Církev řeckokatolická	40,95	10 897	722	177	11 796
Evangelická církev augsburského vyznání v České republice	14,39	4 033	223	53	4 309
Evangelická církev metodistická	46,95	13 449	851	218	14 518
Jednota bratrská	96,06	24 184	1 226	353	25 763
Luterská evangelická církev a.v. v České republice	11,90	3 826	265	0	4 091
Starokatolická církev v ČR	45,40	11 038	675	169	11 882
Federace židovských obcí v České republice	43,23	11 232	712	204	12 148
Náboženská společnost českých unitářů	4,98	1 417	58	17	1 492
Bratrská jednota baptistů	40,56	10 492	691	174	11 357
Církev adventistů sedmého dne	97,20	29 877	1 749	501	32 127
CELKEM	4 600,49	1 245 000	83 000	23 740	1 351 740

V roce 2008 došlo ke změně závazných ukazatelů státního rozpočtu. Výdaje na činnost registrovaných CNS jsou od t.r. členěny na "Platy duchovních vč. pojistného", "Provozní náklady CNS" a "Opravy církevního majetku". Prostředky na platy administrativy a pojistné administrativy spolu s prostředky na další věcné náklady CNS tvoří závazný ukazatel "Provozní náklady CNS". Ukazatel "Prostředky na údržbu církevního majetku" byl přejmenován na "Opravy církevního majetku".

Zdroj: Ministerstvo kultury ČR

Počet duchovních (přepočtený) v letech 2000 - 2008

Název	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Církev římskokatolická celkem	2 462,10	2 428,00	2 542,36	2 591,55	2 619,24	2 753,68	2 829,95	2 899,49	2 975,21
Českokobratrská církev evangelická	253,00	243,00	231,00	262,00	245,74	228,62	244,39	231,79	241,42
Církev československá husitská	252,20	253,00	280,16	321,68	374,53	388,84	407,19	410,84	395,65
Slezská církev evangelická augsburského vyznání	77,50	69,00	75,50	74,50	85,00	87,00	84,75	89,75	94,50
Pravoslavná církev v českých zemích	109,53	124,00	129,08	143,01	148,33	155,24	167,15	171,59	170,80
Apoštolská církev	90,00	98,00	105,00	119,00	142,00	156,17	162,30	171,12	174,96
Církev bratrská	65,50	67,00	81,00	80,20	86,69	90,62	97,11	102,40	106,33
Církev řeckokatolická	30,00	32,00	31,00	41,00	37,15	36,91	36,61	39,55	40,95
Evangelická církev augsburského vyznání v České republice	8,00	8,00	8,00	8,73	10,54	11,09	12,28	14,49	14,39
Evangelická církev metodistická	33,45	39,00	33,77	36,66	39,81	45,38	47,37	48,04	46,95
Jednota bratrská	50,00	45,00	55,00	62,00	64,40	73,25	80,38	87,56	96,06
Luterská evangelická církev a.v. v České republice	11,00	11,00	13,20	12,82	12,50	13,50	13,50	11,90	11,90
Starokatolická církev v ČR	28,00	32,00	32,00	33,00	34,00	35,00	38,00	41,26	45,40
Federace židovských obcí v České republice	26,90	27,00	31,00	33,00	36,51	36,59	33,69	35,37	43,23
Náboženská společnost českých unitářů	3,10	4,00	3,21	3,00	3,00	3,00	3,58	3,65	4,98
Bratrská jednota baptistů	-	-	-	-	-	21,70	26,40	30,50	40,56
Církev adventistů sedmého dne	-	-	-	-	-	-	-	-	97,20
CELKEM	3 500,28	3 480,00	3 651,28	3 822,15	3 939,44	4 136,59	4 284,65	4 389,30	4 600,49

Zdroj: Ministerstvo kultury ČR